

A tanyák jövője és a tanyakutatás jövője

Országgyűlési határozat és Országos Vidéki Fórum a tanyákról

Az Országgyűlés május 18-án határozattervezetet fogadott el a tanyák és a tanyás térségek védelméről, fejlesztéséről. Az előterjesztést Lezsák Sándor, az Országgyűlés alelnöke, a „tanyaügy” régi harcosa jegyezte, de mind az aláírók között, mind pedig a támogató-hozzászólók között az összes parlamenti párt képviselője megtalálható. (Részletek Lezsák előterjesztéséből: „A tanya megőrzésre méltó hungarikum, magyar és európai érték, mint hagyományos lakóépület, gazdálkodási és települési létforma.” ... „Az előterjesztőkön kívül még több olyan képviselő dolgozik itt az Országgyűlésben, akik, bár a parlamenti patkó két oldalán ülnek, de van egy közös pont az életükben: tanyán nőttek fel, tanyasi iskolába jártak, tanyasi gazdálkodásban dolgoztak.” ... „Mindenképpen meg kell említenem a vidékpolitika rangját, ezen belül is a tanyakutatást is erősítő Glatz Ferencet és a gyakorlati érzékkel megáldott Font Erzsébetet, és aki sokunk számára valódi tanyakutató műhelyt teremtett, Csatári Bálint munkásságát és kutatásokat irányító tevékenységét.”)

Velkey Gábor (SZDSZ) a villamosításról, közlekedésről, közutakról és szennyvízkezelésről beszélt, Gögös Zoltán (MSZP) a rendelkezésre álló és hatékony szakpolitikai

eszközöket vette számba, Demendi László (MSZP) a változott életformához igazítandó cselekvési programról, Balogh József (Fidesz) a szociális ellátórendszeréről és az egészséges tanyasi élelmiszerről, Ékes József (Fidesz) a tanya és a természetközeli szemléletre való nevelés kapcsolatáról, Csontos János (MSZP) a kormány mellett az önkormányzatok feladatairól, a decentralizálásról szólt.

A tanyák jövőjének kérdéskörét 2004 óta igyekszik több szakmai és politikai erő napirendre tűzni. 2004. november 18-án a Földhasználati és Vízgazdálkodási Stratégiai Nemzeti Bizottság az MTA RKK Alföldi Tudományos Intézetével, valamint a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzattal társadalmi-szakmai fórumot rendezett a Homokhátság jövőjéről. Az elnök (Glatz Ferenc) mellett Csatári Bálint intézetigazgató, Lezsák Sándor országgyűlési képviselő és a Lakitelek Alapítvány elnöke, Németh Imre földművelési és vidékfejlesztési miniszter, Kolber István területfejlesztésért felelős tárca nélküli miniszter tartottak előadásokat, amelyben a Homokhátság természetmegőrzési stratégiájára és településrendszerének jövőjéről határoztak el kutatásokat. (A konferencián az MTA 39 tagja vett részt, hozzászóltak szociológusok, mezőgazdálkodási, vízgazdálkodási és biológus szakemberek is.) A tanya

Elhagyott, kifosztott tanya Hódmezővásárhely külterületén

Tanyapanzió Jakabszálláson

Országgyűlési határozati javaslat

A tanyák és tanyás térségek megőrzéséről, fejlesztéséről (képviselői önálló indítvány)

Atanya – mint hagyományos gazdálkodási, települési és létforma – a magyar társadalmi, településszerkezeti és gazdaságtörténeti örökség több évszázados múltra visszatekintő része. Sajátos társadalom-földrajzi, építészeti, nyelvi, néprajzi és tájképi sajátosságai révén a tanyás településrendszer a magyar nemzeti örökség, ezzel együtt pedig az európai örökség részét képezi.

Lezsák Sándor, a képviselői önálló indítvány előterjesztője

A tanyák igazodnak természetföldrajzi adottságainkhoz, az itt élő generációk nemzedékről nemzedékre adják át hazai természetési, illetve tenyésztési hagyományainkat, a gazdálkodásban megszerzett és felhalmozott tudásanyagot, őrzik tájfajtajánkat, illetve őshonos

állatfajtáinkat, ezzel a biodiverzitás gazdagságát, hozzájárulnak a magyar táj fenntartható használatához és a heterogén termelési kultúra fenntartásához.

A tanyák és tanyás térségek védelme és fejlesztése, a tanyavilágban meglévő nemzeti értékeink megőrzése érdekében, valamint az itt élők iránti társadalmi szolidaritás kifejezése érdekében a Magyar Országgyűlés:

1. Kinyilvánítja, hogy a tanya, a tanyás településrendszer és gazdálkodási forma a magyar nemzeti örökség része, amelynek fennmaradása, új életre keltése és fejlesztése nemzeti érdek.

2. Felkéri a Kormányt, hogy az eddig elvégzett kutatások eredményeire támaszkodva a hazai tanyák és tanyás

térségek helyzetéről, legfontosabb problémáikról és az azok megoldása érdekében eddig tett kormányzati lépésekről 2009. szeptember 15-ig készítsen átfogó jelentést és azt nyújtsa be a Magyar Országgyűlésnek.

3. Felkéri a Kormányt, hogy – összhangban a 2. pontban foglalt átfogó jelentéssel és annak megállapításaira építve – 2009. november 30-ig készítsen a különböző szakpolitikákat integráló átfogó cselekvési tervet a tanyák és tanyás térségek megőrzésére és fejlesztésére, különös tekintettel a legfontosabb feladatokra és fejlesztési irányokra, az azok megvalósításához szükséges intézkedésekre és támogatási lehetőségekre, továbbá azok összehangolására.

4. Felkéri a Kormányt, hogy – e határozat hatálybalépésének időpontjától számítva – 2 évente számoljon be a Magyar Országgyűlésnek a 2. pontban rögzített cselekvési terv megvalósításáról.

5. A határozat a közzététele napján lép hatályba.

Budapest, 2009. március 30.

Aláírók:

MSZP: Bedő Tamás, Borenszki Ervin, Csontos János, Demendi László, Frankné dr. Kovács Szilvia, dr. Garai István Levente, Godó Lajos, Herbály Imre, dr. Karsai József, Kis Péter László, Paizs József, Zatykó János.

SZDSZ: Velkey Gábor.

Fidesz: Lezsák Sándor, dr. Ángyán József, Bagi Béla, Balogh József, Bányai Gábor, Bodó Imre, Czerván György, Ékes József, Font Sándor, Fülöp István, Jakab István, Járvas István, Kékkői Zoltán József, Nógrádi Zoltán, Örvendi László József, dr. Turi-Kovács Béla.

KDNP: dr. Medgyasszay László.

FÜGGETLEN: Lengyel Zoltán.

mint települési forma – gazdálkodási, építészeti és lakóhely – központi társadalmpolitikai téma volt. Három munkabizottság létesült (Somlyódy László – vízgazdálkodás, Horn Péter – mezőgazdálkodás, Csatári Bálint – településviszonyok), amelyek az elnök vezetésével javaslatot dolgoztak ki: kerüljön be a Homokhátság az országos nagy, kiemelten fejlesztendő térségek közé. E három munkabizottság álláspontját összegezve készült el a Homokhátság fejlesztési terve. (Bemutatták 2006. március 28-án Kecskeméten.) Mégsem került be a 2007–2013 közötti fejlesztési programba sem a Homokhátság, sem – nagyobb térségben gondolkodva – a tanyás települések kérdése. Pedig a tanyák ügye már akkor is azon kevés

kérdéskör közé tartozott, amelyben többpárti egyetértést és szakmai, valamint politikai „lobbítványt” mutathattunk fel. Sőt.

A tanyák megmaradásának – felmérésüknek és fejlesztési tervüknek – ügye már az Alföld-program keretén belül is megjelent. A mostani vitában is emlékeztetnek: 1992-ben indult az első Alföld-program, ami azonban megrekedt az első tervezésnél, illetve az MTA RKK Alföldi Tudományos Intézet alapításánál. (Igazgató: Csatári Bálint.) Azután 1997 márciusában indult az MTA akkori elnökének javaslatára a második Alföld-kutatási program, amelynek egyik eredménye az Alföldi Tudományos Intézet kibővítése, másik eredménye az 1998. decemberi

kormányhatározat a Duna–Tisza közti Homokhátság népességmegtartó képességének helyzetéről. Azaz: 1992-től minden, az alföldi térség fejlesztésével foglalkozó település, társadalompolitikai és természetgazdálkodási program a tanyás települések jövőjének számbavételével kezdődött. Mégsem történt látható előrelépés. 2008. december 16-án az Országgyűlés alelnöke, Lezsák Sándor javaslatára, Gőgös Zoltán államtitkár és Szili Katalin házelnök támogatásával országos tanyakonferenciát hívott össze az Országgyűlés Felsőházának termében. Ez a konferencia fogadta el azt a többpárti javaslatot, amely or-

szággyűlési határozatot kíván alkotni és kormány-állásfoglalást kidolgozni a tanyás települések fejlesztésére.

A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat elnöksége 2009. január 26-i ülésén állást foglalt egy, a tanyák jövőjéről szóló országos vidéki fórum összehívásáról. Erre Lajosmizsén, június 3–4-én kerül sor. A résztvevők között a „tanyaügy” régi elkötelezett kutatói, azt sürgető politikusok és a térség önkormányzati tisztviselői, tanyagondnokok, vidékfejlesztők, gazdálkodók vesznek részt.

G. F.

Konferencia a tanyákról

A Magyar Nemzeti Vidék Hálózat és az MTA Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézete, valamint a Bács-Kiskun Megyei Közgyűlés 2009. június 3–4-én Lajosmizsén, a Gerébi Kúriában megrendezi a II. Országos Vidéki Fórumot.

A tanácskozás középpontjában a magyar alföldi vidékek táji, agrár-, mezővárosi és társadalomfejlődését is meghatározó sajátos települési és gazdálkodási formája: a **tanya** áll.

Részlet a programból:

Első nap:

10.00–11.00 Köszöntők, megnyitók: **Miért éppen a tanyák?**

Bányai Gábor megyei elnök, Lezsák Sándor, az országgyűlés alelnöke, Gőgös Zoltán államtitkár, Glatz Ferenc akadémikus, a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat elnöke

11.00–11.20 **A tanyák jelene és jövője**

Bevezető előadás: Csatári Bálint geográfus

11.20–13.00 **I. panelvita: A tanyás térségek környezetéről**

Vezeti: Ligetvári Ferenc, az MNVH alelnöke, vitaindítót tart: Haraszthy László szakállamtitkár, Molnár Zsolt ökológus, Váradai József főigazgató

14.00–15.30 **II. panelvita: A tanyás mezőgazdaság megújíthatóságáról**

Vezeti: Horn Péter, az MNVH alelnöke, vitaindítót tart: Kőváriné Dr. Barta Ágnes, a Bács-Kiskun Megyei Agrárkamara elnöke, Nógrádi Zoltán, Mórahalom polgármestere, Jakab István, a MAGOSZ elnöke

15.30–17.00 **III. panelvita: A külterületen élők gondjairól és jövőjükéről**

Vezeti: Csatári Bálint, az MNVH alelnöke, vitaindítót tart: Bárh János etnográfus, Szabó Gellért, Szentkirály polgármestere, Czene Zsolt, a VÁTI vezető vidéktervezője

17.30–18.30 **A Kiskunsági borvidék sajátosságairól**

Frittmann János soltvadkerti borász előadása és borbemutatója

Második nap:

Szakmai kirándulás a Kiskunságban

8.30–9.00 Kecskemét, Mária-kápolna

Kecskemét, a legnagyobb tanyás városunk

Referátumot tart: Dr. Iványosi-Szabó András alpolgármester

9.30–10.30 **Szentkirály, a változó tanyaközség**

A tanyalátogatáson referátumot tart: Szabó Gellért polgármester, a Faluszövetség elnöke

10.30–11.30 **Táji metszetek a kecskeméti kistérségről**

Referátumot tart: Szabó Tibor agrármérnök, a kecskeméti HVI vezetője

11.30–12.30 **Kerekegyháza, Kunpuszta, Rendekék biotanyája**

12.30–13.00 **Kerekegyháza kisváros és a Varga-tanya**

Referátumot tart: Dr. Kelemen Márk polgármester, a Kiskunsági LEADER-közösség vezetője és Gyurgyik Zoltán, a Varga-tanya tulajdonosa a tanyai turizmus lehetőségeiről